

Яна ГОРОБЕЦЬ
студентка факультету банківського бізнесу
Тернопільський національний економічний університет
Науковий керівник:
викладач кафедри банківської справи Сегеда Л.М.

ТРАКТУВАННЯ ВАЛЮТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У НОВОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

Валютне регулювання відіграє величезну роль у реалізації державою стратегічних цілей розвитку національної економіки, оскільки саме через раціональне регулювання валютних відносин можна ефективно вплинути на курс національної валюти, забезпечити державу іноземними інвестиціями, збагатити золотовалютні резерви НБУ.

Нещодавно Національний банк оприлюднив проект структури валютного регулювання, яке набуде чинності разом із введенням в дію Закону України «Про валюту і валютні операції» 7 лютого 2019 року. Метою даного проекту є розробка нових баз підзаконних нормативних актів по валютному регулюванні на таких засадах: *простоти*, що дозволить максимально зменшити кількість нормативно-правових актів; *зрозумілості* - консолідує НПА в нових документах відповідно до логіки ЗУ «Про валюту і валютні операції»; доступності – створить окрему сторінку на новому сайті НБУ, присвячену валютному регулюванню [1].

Про заплановану лібералізацію валютного регулювання НБУ заявив ще рік тому. Основними причинами суто європейського напрямку є те, що існуюча система заважає припливу капіталу в Україну. Також до причин варто віднести підписану Угоду про асоціацію між Україною та ЄС (з 2021 року Україна повинна домовитися з ЄС щодо нових валютних правил). Для реалізації вищезазваної Угоди необхідна адаптація законодавства під Директиву Ради ЄС 88/361/ЄЕС про свободу руху капіталу, адже члени ЄС забороняють обмеження руху капіталу, що здійснюється між громадянами, які постійно проживають в державах-членах ЄС.

Новий Закон має повністю замінити Декрет Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання і валютного контролю» від 19.02.93 р., оскільки його зміст передбачає суттєві зміни та доповнення, а саме:

1. Закон уперше визначає *принципи* валютного регулювання, адже Декрет не містив конкретного переліку принципів, а лише визначав, що «Національний банк України у сфері валютного регулювання здійснює валютну політику виходячи з принципів загальної економічної політики України». Закон передбачає більш конкретний перелік принципів, які визначають права для суб'єктів валютних операцій та заходи досягнення ефективності валютного регулювання, а саме: принцип свободи здійснення валютних операцій; принцип ризикоорієнтованості, прозорості, достатності та ефективності валютного регулювання; принцип самостійності та ринковості валютного регулювання.

2. Відбудуться зміни й у *ліцензуванні*. Якщо Декретом передбачено видачу Національним банком України генеральних та індивідуальних ліцензій на здійснення валютних операцій, які підпадають під режим ліцензування, то Новим Законом передбачено видачу лише банківських ліцензій банкам, небанківським фінансовим установам, які здійснюють валютні операції, та операторам поштового зв'язку, що мають право на здійснення валютних операцій. Ліцензії на здійснення валютних операцій безстрокові. На здійснення валютних операцій фізичними особами

отримувати індивідуальну ліцензію не потрібно. Однак, з огляду на новий Закон у цілому, зокрема на повноваження банків і Національного банку України, думка про те, що можна здійснити будь-яку валютну операцію, у будь-яких розмірах та порядку, є хибною. Порядок здійснення валютної операції дійсно спрощено, але за банками та НБУ залишено повноваження валютного регулювання та можливість введення тимчасових заходів впливу для ефективності та достатності такого валютного регулювання.

3. Відміна *декларування* валютних цінностей. Декрет передбачає обов'язкове декларування валютних цінностей та іншого майна резидентів України, яке знаходиться за межами України. А саме декларування іноземної валюти, акцій, облігацій, купонів до них, бонів, векселів (тратт), боргових розписок, акредитивів, чеків, банківських наказів, депозитних сертифікатів, ощадних книжок, інших фінансових та банківських документів, банківських металів (золото, срібло, платина, метали платинової групи, доведені (афіновані) до найвищих проб відповідно до світових стандартів, у зливках і порошках, що мають сертифікат якості, а також монети, вироблені з дорогоцінних металів). Декларація подається до контролюючого органу (податкової) відповідно до місцезнаходження суб'єкта. Новим Законом таке декларування повністю виключено.

4. Щодо *реєстрації кредитів із-за кордону*, то Закон значно спростив процедуру отримання кредиту (позики, поворотної фінансової допомоги) і визначив: «Суб'єкти валютних операцій - резиденти та нерезиденти зобов'язані надавати інформацію про їхні валютні операції уповноваженим установам, через які здійснюються такі валютні операції». Тобто, суб'єкт валютних операцій зобов'язаний надати банку, через який вона здійснюється, лише повну інформацію про таку операцію. Національний банк України своєю чергою має право здійснювати збір статистичних даних про валютні операції. Так, процедуру значно спрощено. Зміни до відповідних постанов НБУ наразі не висвітлено, проте з огляду на те, що за банками залишається функція здійснення нагляду за валютною операцією, можна припустити, що до обслуговуючого банку необхідно буде надати той самий пакет документів.

5. Щодо *обсягу валютних операцій*, то відповідно до Декрету та прийнятих НБУ згідно із ним постанов дозволено проведення валютних операцій, що передбачені законодавством (Положенням Правління НБУ № 369), а от Закон передбачає можливість проведення будь-яких валютних операцій, що не заборонено чинним законодавством України. Варто також звернути увагу, що чималу кількість функцій Національного банку України змінено з «контролю» на «нагляд». НБУ має право самостійно здійснювати валютне регулювання та валютний контроль [2].

У Нацбанку запевняють, що на відміну від заплутаної чинної бази з 56 нормативно-правових актів у сфері валютного регулювання, нова база буде простою, зрозумілою та доступною. Вона буде складатися із 7 нових ключових нормативно-правових актів у сфері валютного регулювання, які визначатимуть: структуру валютного ринку та правила торгівлі іноземною валютою й банківськими металами; порядок розрахунків, операцій з купівлі та переказів іноземної валюти на території України та за кордон; транскордонне переміщення готівкової національної та іноземної валюти, банківських металів, а також цінних паперів у документарній формі банками, юридичними та фізичними особами; загальний перелік заходів захисту для можливого застосування Національним банком, критерії і порядок їх запровадження, умови їх подовження та дострокового припинення; перелік запроваджених заходів захисту та порядок їх застосування (антикризова постанова,

що має тимчасовий характер); інші інструменти стабілізації грошово-кредитного ринку (резервування за валютними операціями), а також повідомлювальну систему збору інформації про валютні операції; порядок дотримання граничних строків розрахунків, встановлених Національним банком.

Згідно Закону «Про валюту і валютні операції», низку кроків для лібералізації валютного регулювання буде запроваджено одразу після початку дії цього Закону. Зокрема, збільшиться граничний строк здійснення розрахунків за експортно-імпортними контрактами буде розширено до 365 днів, на відміну від сьогоднішніх 180 днів; буде скасовано валютний нагляд за експортно-імпортними операціями на суму до 150 тис. грн.; також будуть скасовані індивідуальні валютні ліцензії, натомість з'явиться система електронних лімітів; скасують санкції у вигляді припинення зовнішньо-економічної діяльності за порушення строків розрахунків, а буде дозволено online купівля іноземної валюти фізичними особами, хоча й такі операції будуть лімітованими, як і на купівлю готівкової валюти (зараз – до 150 тис. грн. на день в еквіваленті) [3].

Отже, проаналізувавши новий Закон України «Про валюту і валютні операції», можна зазначити, що здійснення таких операцій буде спрощено в кілька разів. У випадку коли економічна ситуація в Україні буде більш менш спокійною та «рівною», країна матиме ліберальний режим, що значно полегшить життя та господарську діяльність. Наразі Декрет діє за принципом: «Дозволено все, що прямо передбачено законом». Законом же передбачається: «Дозволено все, що прямо не заборонено законом». Новий Закон почне діяти з 07 лютого 2019 року.

Література:

1. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bank.gov.ua/control/uk/index>
2. Дарина Кравченко / Валютне регулювання: Закон vs Декрет // Юрліга. - 2018// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://jurliga.ligazakon.ua/news/2018/7/24/171306.htm>
3. НБУ оприлюднив проект структури валютного регулювання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://interfax.com.ua/news/economic/531882.html>

Олександр ДЗЮБЛЮК

*д.е.н., проф., завідувач кафедри банківської справи,
Тернопільський національний економічний університет*

СУЧАСНА РОЛЬ ЗОЛОТА В ОФІЦІЙНИХ ЗОЛОТОВАЛЮТНИХ РЕЗЕРВАХ

Управління офіційними золотовалютними резервами є невід'ємною складовою валютної політики центрального банку будь-якої країни, що безпосередньо впливає на можливості ефективного використання ним основних інструментів валютного регулювання, зокрема, таких як девізна політика, встановлення режиму валютного курсу, ревальвації та девальвації та вплив на платіжний баланс. Основною характерною ознакою офіційних золотовалютних резервів є те, що їх власником виступає держава в особі центрального банку.

Попри те, що склад офіційних золотовалютних резервів у всіх країнах відповідно до методики МВФ є стандартним і охоплює чотири основні компоненти – іноземна валюта, резервна позиція в МВФ, спеціальні права запозичення (SDR) та золотий запас – їх конкретне наповнення, структурування та диверсифікація можуть